

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

**SAHALAHTI, MÄKIPÄÄ
KOEKAIVAUS KIVIKAUTISEN ASUINPAIKAN VIERESSÄ
2001**

Vadim Adel

SAHALAHTI MÄKIPÄÄ
Koekaivaus kivikautisen asuinpaikan vieressä 2001

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT.....	3
PERUSKARTTAOTE.....	4
1. JOHDANTO.....	5
2. TUTKIMUSALUE.....	5
2.1. Sijainti ja ympäristö.....	5
2.2. Aiemmat löydöt ja tutkimukset.....	5
3. TUTKIMUSMETODIIKKA.....	6
4. KAIVAUSHAVAINNOT.....	6
5. YHTEENVETO.....	10
ARKISTOLÄHTEET	10
NEGATIIVILUETTELO.....	11
DIALUETTELO.....	12
KAIVAUSKARTAT	13
Kartta 1: Yleiskartta 1:10 000.....	13
Kartta 2: Koekuoppakartta 1:2000	14
LÖYTÖMÄÄRÄT KOEKUOPITTAIN	15
LÖYTÖLUETTELO	

SAHALAHTI, MÄKIPÄÄ

Koekaivaus kivikautisen asuinpaikan vieressä 2001

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

<i>Kunta:</i>	Sahalahti
<i>Kylä:</i>	Rautio
<i>Kohteen nimi:</i>	Mäkipää
<i>Mj.rek.nro.:</i>	730 01 0006
<i>Mj.tyyppi:</i>	asuinpaikka
<i>Ajoitus:</i>	kivikausi
<i>Rauhoitusluokka:</i>	2
<i>Peruskartta:</i>	2141 05 SAHALAHTI
<i>Peruskoordinaatit:</i>	X = 6818 05, Y = 2516 46, Z = 85-87
<i>Tila 1:</i>	RN:o 3:79
<i>Maanomistaja:</i>	Aapo Olavi Heikkilä
<i>Osoite:</i>	Sahalahdentie 1070 36420 SAHALAHTI
<i>Kiinteistötunnus:</i>	730-414-0003-0079
<i>Tila 2:</i>	RN:o 3:96
<i>Maanomistaja:</i>	Hilda Annikki Heikkilä
<i>Osoite:</i>	Rautiontie 101 36420 SAHALAHTI
<i>Kiinteistötunnus:</i>	730-414-0003-0096
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	Inv. Lähdesmäki 1997
<i>Aiemmat löydöt:</i>	Inventointilöydöt KM 30806: 1-2 (kvartsi-iskoksia)
<i>Koekaivauslöydöt:</i>	KM 32612 (kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta)
<i>Tutkimuksen laatu:</i>	koekaivaus
<i>Tutkimuslaitos:</i>	Tampereen museot, maakunnallinen yksikkö
<i>Kaivauksenjohtaja:</i>	FM Vadim Adel
<i>Kenttätyöaika:</i>	2.-11.6.2001
<i>Rahoittaja:</i>	Sahalahden kunta
<i>Kustannukset:</i>	n. 38 000 mk
<i>Löydöt:</i>	KM 32612, diar. 25.6.2001
<i>Negatiivit:</i>	120362
<i>Diapositiivit:</i>	45925
<i>Alkuper. kertomus:</i>	Tampereen museoiden maakunnallisen yksikön arkistossa (15 s.)
<i>Liitteet:</i>	karttoja 2 kpl , löytöluettelo

SAHALAHTI, MÄKIPÄÄ

Koekaivaus kivikautisen asuinpaikan alueella 2001

Ote peruskartasta 2141 05

Mk 1:20 000

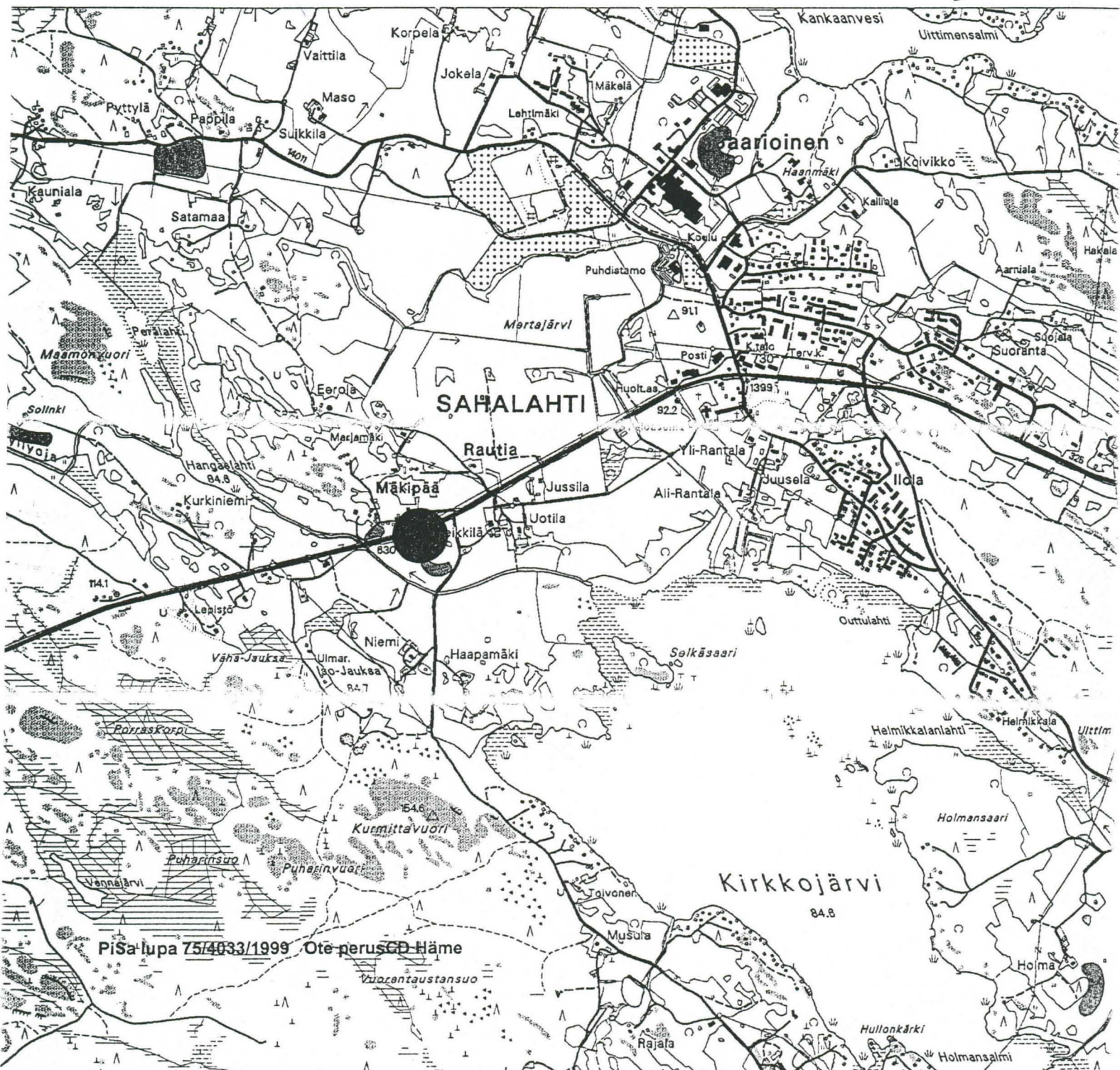
X = 6818 05, Y = 2516 46, Z = 85-87

koekaivausalue

asuinpaikka-alueen raja

SAHALAHTI, MÄKIPÄÄ**Koekaivaus kivikautisen asuinpaikan vieressä****2001****1. JOHDANTO**

Tampereen museoiden maakunnallinen yksikkö suoritti kesäkuussa 2001 arkeologiset koekaivaukset suunnitellulla vesihuolto- ja kevytliikenneväylälinjauksella Sahalahden Mäkipään kivikautisen asuinpaikan välittömässä läheisyydessä (mj.rek.nro 730 01 0006). Tutkimukset suoritettiin Tampereen museoiden antaman hanketta koskevan maankäyttölausunnon (diar. 8/5423/2001) ja Sahalahden kunnan 10.4.2001 lähettämän tilauksen perusteella, Museoviraston myöntämällä luvalla (diar.14/302/2001). Koekaivausten tilaajan (Sahalahden kunta) ja rakennushankkeen suunnittelijan (Maa ja vesi Oy) kanssa käytyjen neuvottelujen mukaisesti tutkimusten kohteena oli n. 10 m leveä (asfaltin reunasta mitattuna) ja n. 300 m pitkä kaista Sahalahdentien (mt 325) eteläpuolella, Raution kylän alueella (ks. yleiskartta).

Koekaivauksen kenttätyöt suoritettiin 2.-11.6.2001. Kaivauksia johti Tampereen museoiden maakunnallisen yksikön tutkija, FM Vadim Adel, joka teki myös tarvittavat esityöt. Tutkimusten valvojana toimi maakunnallisen yksikön päällikkö, FM Tuija-Liisa Soininen. Osan kaivauskertomuksesta teki Vadim Adel syksyllä 2001 ja raportin viimeisteli tutkija Ulla Lähdesmäki lokakuussa 2004. Tutkimukset rahoitti Sahalahden kunta ja niiden kokonaiskustannukset olivat noin 38 000 mk.

2. TUTKIMUSALUE**2.1. Sijainti ja ympäristö**

Koekaivausalue sijaitsee Sahalahdentien (mt 325) varressa, Raution kylän Mäkipään alueella, välittömästi tien eteläpuolella. Etäisyys Sahalahden keskustaan ja kirkkoon N. 1,3 km (ENE). Tien pohjoispuolella on nykyistä asutusta, samoin muutamia tilakeskuksia tutkimusalueen kaakkoispuolella. Pohjoispuolella kohoaa metsäinen mäki ja muutoin ympäristössä levittäytyvät pellot, jotka ulottuvat myös koekaivausalueelle.

2.2. Aiemmat löydöt ja tutkimukset

Mäkipään asuinpaikka todettiin Sahalahden arkeologisessa perusinventoinnissa 1998, jolloin tien pohjoispuolelta löytyi pintapöiminnassa sänkipellon ja tien välisestä ojanleikkauksesta kvartsi-iskoksia. Lisäksi yhdestä koekuopasta tien pohjoispuolelta löydettiin kvartsi-iskos. Tien eteläpuolelta n. 80-100 m tien reunasta löydettiin niin ikään kivikautinen asuinpaikka pellosta (pintapöiminnassa, koekuoppia ei tehty). Kyseessä on Heikkilän kivikautinen asuinpaikka (mj.rek.nro 730 001 0007). Koska työhanke sijoittui kahden kivikautisen asuinpaikan väliselle alueelle, välittömästi toisen viereen, katsottiin tarpeelliseksi selvittää koetutkimuksin, jatkuuko Mäkipään asuinpaikka vielä mt 325:n eteläpuolelle ja muodostavatko Mäkipään ja Heikkilän asuinpaikat yhden laajemman asuinpaikkakokonaisuuden. Aikaisemman perusinventoinnin yhteydessä koekuoppien tekoon kyseisellä paikalla ei ollut mahdollisuutta käytettävissä olleen ajan puitteissa.

3. TUTKIMUSMETODIIKKA

Koekaivaus 2001 vesihuolto- ja kevytliikenneväylän suunnittelulinjalla toteutettiin systemaattisena koekuopituksena maantien 325 eteläpuolelle (ks. koekuoppakartta). Kuoppia kaivettiin 31 kpl. Kaikki koekuopat olivat kooltaan n. 50 x 50 cm, linjassa n. 10 m välein Sahalahti-Kangasala –tietä pitkin. Lisäksi tien viereiselle saarekkeelle kaivettiin muutama lisäkuoppa. Koekuopat kaivettiin lastoilla puhtaaseen pohjamaahan asti. Löydöt otettiin talteen kerroksittain. Kaikkien koekuoppien pinnat ja pohjat vaaittiin.

Koekaivauksen löydöt on luetteloitu Museoviraston arkeologian osaston kokoelmiin päänumerolle KM 32612 (diar. 26.6.2001). Historiallisen ajan löytöjä ei ole luetteloitu. Mustavalkonegatiivit ja diat on myös luetteloitu ja arkistoitu Museoviraston arkeologian osaston kokoelmiin: negatiivit 120362, diat 45925.

4. KAIVAUSHAVAINNOT

Koekuoppakuvaukset

Koekuoppa 1. Savinen, ruskehtavanharmaa peltomaakerros 0-25/35 cm. Sen alla vaaleanharmaa, kiinteä savi. Ei löytöjä. Kuopan syvyys 50 cm.

Koekuoppa 2. Ruskehtavanharmaa savinen peltomaakerros 0-40 cm. Pohjassa vaaleanharmaa savi. Kuopan syvyys 57 cm. Ei löytöjä.

Koekuoppa 4. Syvyys 50 cm. Harmaa, savinen peltomaakerros 0-35 cm. Ruskea tai harmaantummanruskea savensekainen multa 35-45 cm, siitä löytyi yksi rautanaula. Pohjassa vaaleanharmaa savi.

Koekuoppa 3. Syvyys 55 cm. Harmaa, paikoin ruskehtavanharmaa savinen peltomaakerros 0-30/40 cm. Pohjassa kiinteä vaaleanharmaa savi. Ei löytöjä.

Koekuoppa 5. Ruskehtavankeskiharmaa savinen peltomaakerros 30 cm. Pohjassa vaaleanharmaa kiinteä savi. Kuopan syvyys 40 cm. Ei löytöjä.

Koekuoppa 6. Syvyys 50 cm. Ruskeanharmaa savinen peltomaakerros 25 cm. Pohjassa vaaleanharmaa savi.

Koekuoppa 7. Syvyys 60 cm. Ruskehtavan vaaleanharmaa kyntökerros 30 / 35 cm. Sen pohjassa tummempi kerros, keskiruskea, myös savinen, 40 cm. Vaaleanharmaa puhdas savi, joka muuttuu sinertäväksi pohjaan mennessä.

Koekuoppa 8. Syvyys 60 cm. Harmaankeskiruskea savensekainen multa 40 cm. Pohjassa harmaa savi, jossa keltaisia läikkiä. Multakerroksesta löytyi yksi tiilenpala.

Koekuoppa 9. Syvyys 65 cm. Ruskeankeskiharmaa savinen kyntökerros 40 cm. Siitä tuli vähän tiiltä. Pohjassa vaaleanharmaa puhdas savi, jossa keltaisia rautapitoisia läikkiä. Ei esihistoriallisia löytöjä. Koekuoppa 9, pintalukema 85,93.

Koekuoppa 10. 86,15. Koekuoppa 10, syvyys 55 cm. Ruskehtavanharmaa savinen kyntökerros 40 cm. Sen alla vaaleanharmaata savea, jossa keltaisia rautapitoisia läikkiä. Peltomaan pohjaosassa ja saven yläosassa lisäksi tummanruskeita turveläikkiä. Ei löytöjä.

Koekuoppa 11. Syvyys 65 cm. Samat kerrokset kuin edellisessä. Kyntökerros 40 cm, ja siinä vähän tiiltä.

Koekuoppa 12. Syvyys 50 cm. Ruskehtavanharmaa savinen kyntökerros 35 / 40 cm. Pohjassa vaaleanharmaa savi, jossa keltaisia läikkiä. Ja kerrosten rajalla tummanruskeita turveläikkiä paikoin. Ei löytöjä.

Koekuoppa 13. Syvyys 60 / 70 cm. Ruskehtavanharmaa savinen kyntökerros 35. Pohjassa vaaleanharmaa savi, jossa pieniä kellertäviä läikkiä. Ei löytöjä.

Koekuoppa 14. Pintalukema 86,00. Koekuoppa 14, syvyys 45. Ruskeanharmaa savinen kyntökerros 30-35. Pohjassa sinertävänvaaleanharmaa savi. Ei löytöjä.

Koekuoppa 15. Syvyys 55 cm. Harmaa, savinen kyntökerros 30 cm. Tummanruskea humus 35, pohjassa vaaleanharmaa savi. Kyntökerroksessa oli vähän tiiltä.

Koekuoppa 16. syvyys 45 cm. Ruskehtavanharmaa kyntökerros 20 / 25 cm. Pohjassa vaaleanharmaa kiinteä savi, jossa pieniä ruosteen värisiä läikkiä. Ei löytöjä.

Koekuoppa 17. Syvyys 45 cm. Savea, ei löytöjä.

Koekuoppa 18. Syvyys 53 cm. Turve 5 / 9 cm. Ruskeantummanharmaa multa 5/9-30/40 cm. Sen yläosasta tuli modernia lasitettua punasavikeramiikkaa ja posliinia. Pohjaosasta löytyi yksi pieni luunpala, mahdollisesti palanut, ruostunut rautanaula ja pieni tiilenpala. Pohjassa vaaleanharmaa kiinteä savi ja iso kivi.

Koekuoppa 19. Syvyys 50 cm. Turve 5-7 cm. Ruskeanharmaa, soransekainen multa 20-25 cm. Vaaleanruskea hiekka 34-38 cm. Siinä erikokoisia kiviä. Pohjassa vaaleanharmaa hiekka ja kiviä. Multakerroksesta löytyi yksi rautanaula ja lasinpala.

Koekuoppa 20. Syvyys 35 cm. Turve 5 cm. Ruskeanharmaa savensekainen multa 30. Pohjassa erittäin kovaa, vaaleanharmaata soraa ja kiviä. Ei löytöjä.

Koekuoppa 21. Syvyys 40. Turve 5 cm. Ruskehtavanvaaleanharmaa savi 20. Sen alla puhdas vaaleanharmaa savi ja erikokoisia kiviä. Ei löytöjä.

Koekuoppa 22. Syvyys 55 cm. Turve 7-9 cm. Sen alla tummanruskea multa 20. Sen jälkeen keskiruskea hiekka, jossa erikokoisia kiviä 30 / 35 cm. Pohjassa vaaleanruskea tai harmahtavantummankeltainen hiekka ja kiviä. Löytönä tuli yksi mahdollinen tai todennäköinen kvartsi-iskos keskiruskeasta hiekasta, ja yksi hiilenpala samasta kerroksesta. Sitä on kuitenkin vaikea sanoa kulttuurimaakerrokseksi, kyseessä on pikemmin luontainen rikastumiskerros. Tämän kuopan molemmille puolille tehdään ylimääräisiä koekuoppia, 29 länsipuolelle ja 30 itäpuolelle.

Koekuoppa 23. Syvyys 40 cm. Turve ja harmaa, savinen multa 10 / 13 cm. Kiinteä, vaaleanharmaa savi pohjaan saakka, ja pohjassa tuli vastaan tosi kova kellertävä sora ja kiviä. Löytönä pintakerroksesta tuli yksi rautanaula.

Koekuopat pellolla numerot **24, 25, 26, 27.** Kaikissa kovaa vaaleanharmaata savea. Ei löytöjä. Kyntökerroksen ja koskemattoman savikerroksen raja epäselvä.

Koekuoppa 28. Syvyys 40 cm. Ei löytöjä.

Koekuoppa 29. Syvyys 48 cm. Turve 8 / 10 cm. Ruskehtavanharmaa, savinen multa, jossa myös soraa seassa 30 / 35 cm. Siitä tuli modernia tavaraa, tiiltä, hiiltä, epämääräinen rautaesine sekä yksi kvartsi-iskos. Pohjassa kiinteä, vaaleanharmaa savi, josta ei enää tullut löytöjä. Kuopassa ei todettu esihistoriallista kulttuurikerrosta.

Koekuopassa 30 turpeen alla oli vaaleanruskeaa hiekkaa, josta löytyi yksi pieni hiilenpala. Koekuoppa 30, syvyys 50. Turve ja harmaankeskiruskea multa - 20 cm. Vaaleanruskea hiekka pohjaan saakka ja erikokoisia kiviä. Ei löytöjä.

Koekuoppa 31. Syvyys 45 cm. Turve ja savinen, harmaa multa 10 cm. Ruskehtavanharmaa savinen maa 25. Vaaleanharmaa, soransekainen savi 35 / 40 cm, ja siitä löytyi yksi mahdollinen kvartsi-iskos. Pohjassa erittäin kovaa savensekaista, vaaleanharmaata, paikoin vähän kellertävää

soraa ja kiviä. Ja kuopassa ei todettu esihistoriallista kulttuurimaakerrosta. Kvartsi tuli luontaisesta, melko puhtaasta savisesta maasta.

Löydölliset koekuopat 22, 29 ja 31 sijaitsevat siis peltosaarekkeen itäosassa, joka kasvaa heinää ja pensaikkoa. Maasto viettää melko jyrkästi kaakkoon pellon suuntaan. Koekuopista ei löytynyt merkkejä esihistoriallisesta kulttuurikerroksesta, joten kyseessä on ilmeisesti asuinpaikan reuna-alue, jossa on irtonaisia löytöjä ilman kulttuurikerrosta tai mitään kiinteitä rakenteita. Osa asuinpaikasta on siis todennäköisesti tuhoutunut tien rakentamisen yhteydessä, ja kevyenliikenteen väylän rakentamiselle täällä ei siis ole estettä. Kolmesta kvartsista vain kaksi ovat suhteellisen varmoja. Kolmas kvartsi on epämääräinen.

Koekuoppien pintalukemat:

Koekuoppa 1. 86,25 m mpy

Koekuoppa 2. 86,21

Koekuoppa 3. 86,72

Koekuoppa 4. 87,06

Koekuoppa 5. 87,29

Koekuoppa 6. 87,57

Koekuoppa 7. 86,65

Koekuoppa 8. 86,67

Koekuoppa 11. 86,31

Koekuoppa 12. 86,14

Koekuoppa 13. 85,96

Koekuoppa 15. 86,79

Koekuoppa 16. 88,14

Koekuoppa 17. 89,30

Koekuoppa 18. 90,69

Koekuoppa 19. 91,18

Koekuoppa 20. 91,44

Koekuoppa 21. 92,03

Koekuoppa 22. 92,85

Koekuoppa 23. 93,10

Koekuoppa 24. 93,25

Koekuoppa 25. 93,19

Koekuoppa 26. 93,19

Koekuoppa 27. 93,52

Koekuoppa 28. 93,61

Lisäkuopat saarekkeella:

Koekuoppa 29. Pintalukema 92,51

Koekuoppa 30. 92,99

Syvyydet:

Koekuoppa 24. 40 cm

Koekuoppa 25. 45 cm

Koekuoppa 26. 55 cm

Koekuoppa 27. 60 cm

Ks. liite 1. Löytömäärät koekuopittain.

5. YHTEENVETO

Koekaivauksissa tutkittiin Sahalahdentien (mt 325) eteläpuoleinen, välittömästi tien vieressä sijaitseva kaistale. Alueelle kaivettiin koekuoppia yhteensä 31 kpl, ja niistä kolmesta saatiin talteen kivi-kautseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä: kolme kvartsi-iskosta sekä yksi palaneen luun siru (koekuopat 22, 29, 31/kvartsi-iskos, koekuoppa 18/palanut luunsiru). Lisäksi koekuopista löytyi resentiä maiteriaalia (rautanauloja, lasia, tiilenpaloja). Kulttuurikerrosta kuopissa ei havaittu eikä muitakaan kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia ilmiöitä. Havaintojen perusteella voi todeta, että vesihuoltolinjan/kevyenliikenteen väylän kohdalla ei ole kiinteää muinaisjäännöstä, eikä työhankeen toteuttamiselle siten ole muinaisjäännöksestä johtuvaa estettä. Tutkimus ei myöskään tuottanut sellaista tulosta, jonka perusteella tässä kohdassa voisi todeta Mäkipään ja Heikkilän asuinpaikkojen muodostavan yhtenäistä kokonaisuutta. Maantien rakentaminen ja peltojen viljely ovat kuitenkin saattaneet hävittää mahdolliset asuinpaikan jäljet.

ARKISTOLÄHTEET

Lähdesmäki, Ulla 1998: Sahalahden arkeologinen perusinventointi. Tampereen museoiden maakunnallisen yksikön inventointiraportti maakunnallisen yksikön arkistossa.

Tampereella 8.10.2004

Ulla Lähdesmäki
tutkija

SAHALAHTI MÄKIPÄÄ
ARKEOLOGINEN KOEKAIVAUS 2001

LUETTELO MUSTAVALKONEGATIIVEISTA (120362)

Kuvannut Vadim Adel.

Negatiivit on luetteloitu Museoviraston arkeologian osaston kokoelmiin.

neg nro	kuvan aihe	kuvaus- suunta	pvm 2001
120362	Yleiskuva Mäkipään asuinpaikasta. Vuoden -97 löytöalue on vasemmalla tien takana. Vuoden 2001 koekuopitusalue on oikealla tien edessä.	SW	7.6.

SAHALAHTI MÄKIPÄÄ
ARKEOLOGINEN KOEKAIVAUS 2001

DIALUETTELO (45925)

Kuvannut Vadim Adel.

Diat on luetteloitu Museoviraston arkeologian osaston kokoelmiin.

dia nro	kuvan aihe	kuvaus- suunta	pvm 2001
45925	Yleiskuva Mäkipään asuinpaikasta	SW	7.6.

SAHALAHTI MÄKIPÄÄ
KOEKAIVAUS 2001
Vadim Adel

Koekuoppakartta 1:2000

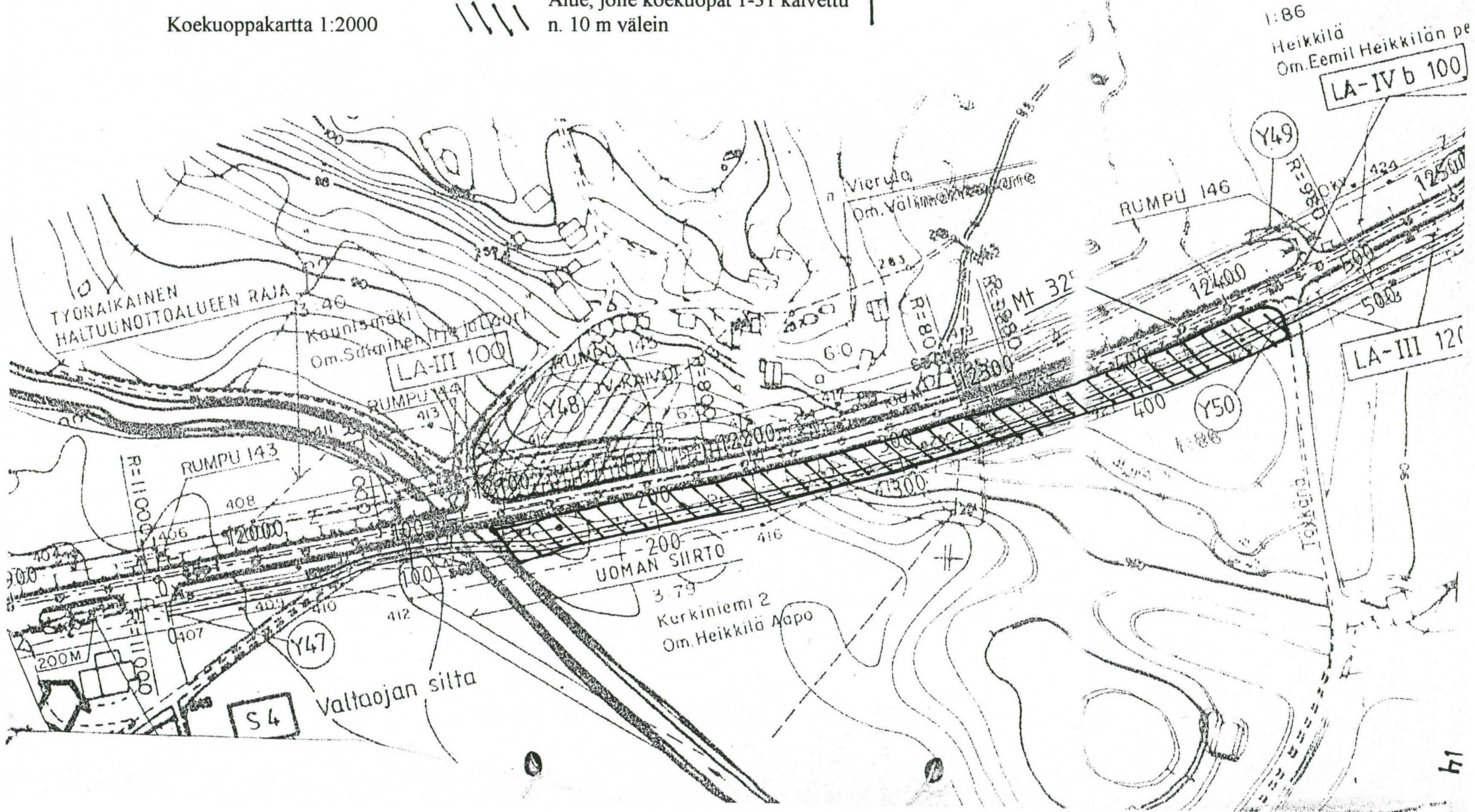
Mäkipään kivikautinen asuinpaikka

Alue, jolle koekuopat 1-31 kaivettu
n. 10 m välein

14

N

1:86

Heikkilä
Om. Eemil Heikkilän pe

LA-IV b 100

TYÖNAIKAINEN
HALTUUNOTTOALUEEN RAJA

Kauntonmäki
Om. Salmiinen

LA-III 100

RUMPU 145

Vierula
Om. Valkonen

RUMPU 146

LA-III 120

UOMAN SIIRTO

Kurkiniemi 2
Om. Heikkilä Aapo

S4

Valtaojan silta

14

SAHALAHTI MÄKIPÄÄ 2001**Löytömäärät****Löytömäärät koekuopittain****KOEKUOPPA 18**

LAJI	syv. 40 cm kpl / g	YHTEENSÄ kpl / g
kvartsi-iskoksia	-	-
palanutta luuta	1 / <1	1 / <1

KOEKUOPPA 22

LAJI	syv. 30 cm kpl / g	YHTEENSÄ kpl / g
kvartsi-iskoksia	1 / 3 g	1 / 3
palanutta luuta	-	-

KOEKUOPPA 29

LAJI	syv. 30 cm kpl / g	YHTEENSÄ kpl / g
kvartsi-iskoksia	1 / <1	1 / <1
palanutta luuta	-	-

KOEKUOPPA 31

LAJI	syv. 35 cm kpl / g	YHTEENSÄ kpl / g
kvartsi-iskoksia	1 / <1	1 / <1
palanutta luuta	-	-

Löytömäärät, kaikki kuopat ja kerrokset

LAJI	kpl / g
kvartsi-iskoksia	3 / 3
palanutta luuta	1 / <1

grammamäärissä huomioitu löydöt, jotka painavat vähintään 1 g